

УДК 315

Особливості концептуального підходу до стратегічного планування в сфері національної безпеки: досвід Сполучених Штатів Америки

PECULIARITIES OF THE CONCEPTUAL APPROACH TO STRATEGIC PLANNING IN THE SPHERE OF NATIONAL SECURITY: EXPERIENCE OF THE UNITED STATES OF AMERICA

ЧУМАК Ігор – аспірант кафедри публічного управління та права, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», вул. Володимира Антоновича, 70, м. Дніпро, 49006, Україна

CHUMAK Ihor – postgraduate student of the Public Administration and Law Department, Communal Institution of Higher Education «Dnipro Academy of Continuing Education» Dnipropetrovsk Regional Council», 70, st. Volodymyr Antonovych, Dnipro, 49006, Ukraine

ORCID <https://orcid.org/0009-0001-9778-8716>

Анотація. У статті здійснено всебічний аналіз досвіду стратегічного планування у сфері національної безпеки Сполучених Штатів Америки, який вважається одним із найрозвиненіших і найструктурованіших у світі. Розглянуто історичну еволюцію цього процесу, визначено його ключові етапи та чинники, що вплинули на формування сучасного підходу США до національної безпеки. Особливу увагу приділено аналізу концептуальних засад, які лежать в основі американської моделі стратегічного планування, та їх адаптації до змін міжнародної безпекової обстановки. Розкрито сутність та зміст базових категоріальних понять «державна політика» і «стратегія» у сфері безпеки, а також висвітлено особливості їх трактування у науковому дискурсі США. Наголошено на взаємозв'язку цих понять, де політика визначає загальні цілі й напрямки дій держави, а стратегія формулює засоби досягнення цих цілей у конкретних умовах. Проаналізовано різні підходи американських дослідників до тлумачення цих понять та їх ролі у формуванні ефективної системи національної безпеки. Окреслено структуру стратегічного планування у США, включно з аналізом механізмів розробки, координації та реалізації стратегічних документів. Визначено функції ключових суб'єктів формування державної політики та стратегії у сфері безпеки, зокрема Ради національної безпеки, Пентагону, Конгресу, аналітичних центрів та виконавчої гілки влади. Висвітлено процеси міжвідомчої взаємодії та їх значення для забезпечення єдності стратегічного бачення і дій. Досліджено процедури підготовки стратегічних документів, зокрема Стратегії національної безпеки США, її роль у формуванні загального курсу безпекової політики, а також методи класифікації стратегій за рівнями та сферами дії. Проаналізовано законодавчі підстави стратегування, зокрема значення Закону про національну безпеку 1947 року, який започаткував сучасну систему стратегічного управління, та Закону Голдуотера-Ніколса 1986 року, що радикально реформував структуру оборонного планування і поклав основу для міжвідомчої координації. Розкрито ключові принципи стратегічного мислення, що притаманні американській моделі, зокрема наголос на чіткому розмежуванні між політичними цілями (що саме потрібно зробити) і стратегією реалізації (як це зробити).

Проаналізовано погляди провідних американських науковців і практиків, які акцентують на необхідності врахування національних інтересів, оцінки ризиків і загроз, а також досягнення синергії між усіма суб'єктами сектору безпеки й оборони. Оцінено ефективність наявної системи стратегування у США, зокрема її переваги, такі як інституційна сталість, прозорість, наукова обґрунтованість та залучення аналітичних центрів. Разом з тим вказано на низку недоліків, включаючи надмірну бюрократизацію, недостатню гнучкість до нових загроз, складність інтеграції дій на тактичному рівні та політичні впливи, що можуть послаблювати стратегічну єдність.

Ключові слова: інституційне управління, стратегічне планування, державна політика, публічне управління, міжвідомча координація

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the experience of strategic planning in the field of national security of the United States of America, which is considered one of the most developed and structured in the world. The historical evolution of this process is considered, its key stages and factors that influenced the formation of the modern US approach to national security are identified. Particular attention is paid to the analysis of the conceptual principles underlying the American model of strategic planning and their adaptation to changes in the international security situation. The essence and content of the basic categorical concepts of «state policy» and «strategy» in the field of security are revealed, and the features of their interpretation in the scientific discourse of the United States are highlighted. The interrelation of these concepts is emphasized, where policy determines the general goals and directions of state actions, and strategy formulates the means of achieving these goals in specific conditions. Various approaches of American researchers to the interpretation of these concepts and their role in the formation of an effective national security system are analyzed. The structure of strategic planning in the United States is outlined, including an analysis of the mechanisms for developing, coordinating, and implementing strategic documents. The functions of key actors in the formation of state policy and strategy in the security sector are determined, in particular, the National Security Council, the Pentagon, Congress, think tanks, and the executive branch. The processes of interagency interaction and their importance for ensuring the unity of strategic vision and actions are highlighted. The procedures for preparing strategic documents, in particular, the US National Security Strategy, its role in shaping the general course of security policy, as well as methods for classifying strategies by levels and areas of action are studied. The legislative foundations of strategy are analyzed, in particular, the significance of the National Security Act of 1947, which initiated the modern strategic management system, and the Goldwater-Nichols Act of 1986, which radically reformed the structure of defense planning and laid the foundation for interagency coordination. The key principles of strategic thinking inherent in the American model are revealed, in particular, the emphasis on a clear distinction between political goals (what exactly needs to be done) and the implementation strategy (how to do it). The views of leading American scholars and practitioners are analyzed, who emphasize the need to take into account national interests, assess risks and threats, as well as achieve synergy between all actors in the security and defense sector. The effectiveness of the existing strategy system in the United States is assessed, in particular its advantages, such as institutional stability, transparency, scientific validity and the involvement of think tanks. At the same time, a number of shortcomings are indicated, including excessive bureaucratization, insufficient flexibility to new threats, the complexity of integrating actions at the tactical level, and political influences that can weaken strategic unity.

Key words: institutional management, strategic planning, public policy, public administration, interagency coordination

Вступ. У сучасних умовах високої турбулентності міжнародного середовища та зростання спектру загроз національній безпеці держави формування ефективної системи стратегічного планування постає як пріоритетне завдання публічного управління. Дослідження закордонного досвіду, зокрема практик Сполучених Штатів Америки, є важливою складовою цього процесу, оскільки дозволяє врахувати апробовані інструменти, моделі, механізми і концептуальні підходи, а також проаналізувати наслідки помилкових управлінських рішень.

Стратегічне планування у сфері національної безпеки вважається однією з найефективніших форм стратегічного управління в системі публічного адміністрування. Воно активно застосовується в країнах Європейського Союзу, НАТО, а також впроваджується новими державами-членами та партнерами. Особливу цінність становить досвід США, де ще після Другої світової війни було започатковано розбудову сучасної системи національної безпеки та сформовано понятійно-категоріальний апарат, що згодом став орієнтиром для інших країн. Американська модель вирізняється інституційною сталістю, високим рівнем міжвідомчої координації та аналітичною глибиною.

У контексті розвитку національної системи публічного управління в Україні, адаптація цього досвіду може сприяти підвищенню ефективності реалізації державної політики у сфері безпеки, зокрема через формування прозорості, підзвітності та стратегічно орієнтованої моделі. Згідно із Законом України «Про національну безпеку України», стратегічне планування є основою для підготовки комплексу документів у сфері безпеки і оборони, серед яких ключову роль відіграє Стратегія національної безпеки. Водночас у національній практиці спостерігаються певні труднощі, пов'язані як із загальносистемними вадами державного управління, так і з фрагментарністю та декларативністю окремих стратегічних документів.

З огляду на виклики, які постають перед Україною, набуває актуальності розробка власної моделі стратегічного планування у сфері національної безпеки з урахуванням найкращих світових практик. У цьому контексті особливе значення має аналіз американського досвіду як прикладу функціонування цілісної, гнучкої та стратегічно зорієнтованої системи забезпечення безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Сполучених Штатах Америки дослідження з тематики стратегічного планування представлені значною кількістю науковців, серед яких Д.Б.Бартолом'ю молодший (J. Boone Bartholomees, Jr.) [1], Ф.Хайек (Hayek Philip) [2], А.Боучер та М.Енгланд (Boucher A. & England M.) [3], Р.Б.Дойл (Doyle, Richard B.) [4], Д. Шутер (Chuter David) [5], М. Нейл та ін. (Neill M., Taliaferro A.C., Tillman M. E., Morgan G. D., & Hinkle W.P.) [6]. Наукові розробки даних авторів знайшли висвітлення в даній статті.

Досвід стратегічного планування привернув увагу низки вітчизняних науковців, зокрема Дудко І. [7], Гордієнко С. Г., Доронін І. М. [8], Мосейко А. Г., Негодченко В. О. [9], Сурков О.А., Саганюк Ф.В., Мірошніченко В.Я. [10].

Водночас, можливості дослідження та подальшої адаптації в вітчизняну нормативну та наукову практику закордонного досвіду стратегічного планування, зважаючи на широке коло досліджених питань, що наявні в наукових розробках американських вчених, залишаються недостатньо реалізованими, що обумовлює актуальність подальшого розвитку даної наукової проблематики.

Метою статті є теоретичне осмислення досвіду стратегічного планування у сфері національної безпеки Сполучених Штатів Америки як інструменту публічного управління, з акцентом на виявлення концептуальних засад, інституційних механізмів та можливостей адаптації цього досвіду в контексті вдосконалення національної системи публічного управління в Україні.

Виклад основного матеріалу. Визначення якості та ефективності Стратегії національної безпеки, розробленої чинною державною владою, є складним аналітичним завданням. Відповідь на запитання про те, чи є стратегія «правильною», не може бути однозначною, адже її неефективність здатна поставити під загрозу безпеку громадян та функціонування держави загалом. Водночас існує низка критеріїв, дотримання яких дає змогу наблизити зміст стратегічного документа до стандартів ефективності. Процес формування Стратегії національної безпеки (далі – СНБ) має бути інклюзивним і базуватись на широкій участі всіх ключових суб'єктів системи забезпечення національної безпеки. Успішна розробка політики національної безпеки передбачає наявність стійкої політичної основи, що конкретизує галузеві пріоритети, відображає національні цінності та визначає правову базу, функціональні повноваження й роль провідних інституцій у процесі формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки. Ґрунтуючись на демократичних принципах та визначаючи взаємовідносини та ієрархію між організаціями, структурами сектору безпеки та цивільними органами влади, концептуальні засади розробки політики національної безпеки повинні включати політичний процес для сектору безпеки і оборони, та ґрунтуватися на підзвітності, участі та культурі інклюзивності організацій громадського суспільства в політичний процес, що гарантує прозорість, ефективність та відповідальність органів державної влади. [3, с. 52]

Дослідження в сфері національної безпеки проводились на фундаментальному та практичному рівнях науковцями США фактично з моменту визначення поняття «національна безпека», при цьому наукові погляди на концепцію стратегічного планування досягли глибокого та багатогранного розуміння суті та проблематики.

Д. Шутер (Chuter, David), провів узагальнююче дослідження досвіду формування систем національної безпеки країн світу. Згідно отриманих результатів, автор наголошує на визначальному впливі на розвиток світової теорії та практики державного управління у сфері національної безпеки, концепцій, розроблених і затверджених на законодавчому рівні, та державних органів, які були організовані в США, на виконання Закону про національну безпеку США, прийнятого у 1947 році: «Даний Закон та створена на його основі Рада національної безпеки США стали взірцем для країн світу.» [5, с. 2]

Натомість, стратегічні документи США, як окремий вид нормативних актів, з'явилися завдяки закону Голдуотера-Ніколса 1986 року, який вимагав від адміністрацій «всебічного опису і обговорення» «світових інтересів, цілей і завдань Сполучених Штатів, [а також] зовнішньої політики, світових зобов'язань і можливостей національної могутності Сполучених Штатів». [4, с. 624] З 1986 року президенти зобов'язані подавати щорічно Стратегію національної безпеки (СНБ). Останніми роками спостерігається зростання кількості інших видів національних стратегій, пов'язаних з СНБ. [4, с. 624]

Наукова думка США розглядає державну політику та стратегічне планування в сфері національної безпеки як взаємопов'язані категорії, що набуло відповідного відображення в дослідженнях. Дослідники стратегічного планування в сфері національної безпеки, з точки зору процесного підходу, А.Боучер та М.Енгланд (Boucher, A., & England, M.) державну політику визначають як загальне керівництво, яке формулює національні інтереси в контексті стратегічного середовища, стратегію як розрахунок шляхів і засобів, спрямованих на досягнення цілей, збалансований з постійною оцінкою ризиків: «Якщо політика відповідає на питання «що» [державна, уряд] прагнуть зробити, то стратегія відповідає на питання «як» це має бути реалізовано.» [3, с. 51] Автори, звужуючи фокус дослідження, надали наступне визначення політиці національної безпеки (ПНБ): «загальнодержавний аналіз і чітке визначення та опис загроз та викликів стратегічного рівня, з якими стикається країна,

з метою нейтралізації загроз національним інтересам.» [3, с. 51] Стратегія національної безпеки (СНБ), в свою чергу, розглядається як «всеохоплюючий план уряду щодо забезпечення безпеки країни, для реалізації політики національної безпеки країни, який має нормативне втілення» [3, с. 51]. Стратегія національної безпеки (СНБ) відіграє ключову роль в інтеграції та координації діяльності суб'єктів системи національної безпеки, слугуючи інструментом розмежування функціональних повноважень між інституціями державного управління. Вона визначає завдання кожного суб'єкта у забезпеченні потреб національної безпеки, встановлює процедури ухвалення рішень у контексті реагування на актуальні загрози або кризові ситуації, а також регламентує порядок застосування сил і засобів сектору безпеки і оборони.

Окрім цього, СНБ може містити детальне визначення механізмів міжвідомчої взаємодії між структурами сектору безпеки і оборони, положення щодо участі у міжнародних або регіональних миротворчих місіях, а також засади реагування на виклики, що стосуються національних інтересів інших держав у сфері безпеки. Як правило, структура і зміст СНБ базуються на результатах оцінки загроз, здійснених уповноваженими суб'єктами розвідувальної діяльності, а також на аналітичному огляді поточного стану національного сектору безпеки і оборони.

Відповідно, процес формування політики, за думкою дослідників, має вигляд: першочергове визначення національних пріоритетів та інтересів, прийняття державної політики, що відповідає цим пріоритетам, а також відповідних стратегій для їх реалізації. [3, с. 51]. М. Нейл та ін. (Neill, M., Taliaferro, A. C., Tillman, M. E., Morgan, G. D., & Hinkle, W. P.) диференціюють політику і стратегію, як поняття, які часто неправильно розуміють і часто підмінюють одне одним: «Розробка політики не є стратегією, хоча багато політиків діють стратегічно. Стратегія забезпечує необхідну основу для процесів планування, проте, вона є не стільки плануванням, скільки процесом.» [6, с. 2] В той же час, національна безпекова політика і стратегія національної безпеки визначаються пріоритетами національної безпеки та національними інтересами, які повинні першочергово враховуватися при розподілі ресурсів в оборонному секторі та управлінням оборонними підприємствами: «Без відповідного управління, процес прийняття рішень буде локальним і фрагментарним, без жодних гарантій того, що збройні сили та інші компоненти і відомства сектору безпеки і оборони, дійдуть згоди щодо спільного бачення майбутнього, своїх ролей і пріоритетів. Результатом буде неефективна оборонна інституція, яка не здатна реалізовувати безпекову політику і пріоритети держави та неефективно витрачає ресурси» [6, с. 4]. За думкою вчених стратегія не є плануванням, в загальному розумінні, «метою стратегії є вирішення низки питань про те, як впоратися з кризовими ситуаціями або викликами в неконтрольованому середовищі. Планування, навпаки, повинно обов'язково робити припущення про майбутній стан навколишнього середовища.» [6, с. 2] Стратегія, зокрема, розуміється в якості підходу до досягнення політичної мети: «Стратегія, як плановий підхід до досягнення політичної мети, синхронізується з ідеєю стратегії як процесу, що призводить до синтезу ідей: Базова доктрина об'єднаних операцій Збройних сил США підкреслює обидва аспекти - підходу і синтезу. Доктрина визначає стратегію як «ідею або набір ідей щодо використання інструментів національної могутності в синхронізований і інтегрований спосіб для досягнення цілей держави. Використання інструментів державного впливу в стратегії передбачає процесний підхід, а синхронізація та інтеграція з стратегічним плануванням є синтезом цих ідей, цілі, яких прагне досягти стратегія, повинні визначатися політикою» [6, с. 3]. Стратегія національної безпеки (СНБ) виступає ключовим елементом, що поєднує національне законодавство та державну політику у сфері безпеки з діяльністю функціональних керівників оборонного сектору, забезпечуючи єдине стратегічне бачення розвитку цієї сфери. Визначаючи пріоритети національної безпеки, СНБ слугує підґрунтям для

формування оборонної політики, яка, у свою чергу, структурує систему управління оборонним сектором, включно з регулюванням взаємовідносин між цивільними інституціями (зокрема, Міністерством оборони) та військовим компонентом (збройними силами).

У межах теорії публічного управління Стратегія національної безпеки (СНБ) виконує функцію інтеграційного інструменту, що забезпечує узгоджене визначення пріоритетів у розподілі та використанні ресурсів між органами та інституціями сектору безпеки і оборони. Процес стратегічного ресурсного планування в системі публічного управління базується на оцінці ризиків у безпековому середовищі та врахуванні можливих наслідків їх реалізації для оборонного менеджменту у коротко-, середньо- і довгостроковій перспективі. СНБ, як базовий документ стратегічного рівня, задає координати для оборонного планування, дозволяючи визначити пріоритетність завдань суб'єктів сектору безпеки і оборони, а також відповідний обсяг і формат ресурсного забезпечення. Водночас оборонна політика, як складова публічного управління, виконує прогностичну функцію щодо оцінки наявних і потенційних оборонних ресурсів, їх оптимального перерозподілу між функціональними напрямками, а також визначення інституційних та адміністративних бар'єрів, що можуть впливати на ефективність їх застосування.

У контексті менеджменту національної безпеки політика та стратегія формують цілісну систему пріоритетів для ключових управлінських підсистем - фінансового управління, людських ресурсів, матеріально-технічного забезпечення, логістики тощо, сприяючи підвищенню цілісності та керованості системи забезпечення національної безпеки.

У дослідженнях стратегічного планування простежується багатогранність тлумачень сутності поняття «стратегія». У межах публічного управління стратегія може розглядатися:

- як модель публічного управління, що забезпечує досягнення політичних цілей шляхом узгодженого використання наявних інструментів впливу та формування бажаного порядку в безпековій сфері;
- як позиція держави щодо її ролі в міжнародній безпековій архітектурі, що фіксує зобов'язання або амбіції держави в певних сферах чи регіонах;
- як перспектива, сформована на основі синтезу емпіричних спостережень, теоретичних напрацювань та практичного досвіду, яка визначає бажаний стан розвитку безпекового сектору;
- як план, що забезпечує логічне поєднання політичних цілей з інструментами їх реалізації через визначення послідовності дій, розрахунок ресурсного забезпечення та встановлення критеріїв результативності.

Усі ці інтерпретації підкреслюють важливість стратегії як елементу публічного управління, що узгоджує інтереси, ресурси та цілі різнорівневих суб'єктів політики національної безпеки, забезпечуючи передбачуваність, ефективність і відповідальність у реалізації державної політики в цій критичній сфері.

Стратегія національної безпеки (СНБ) розглядається у межах теорії публічного управління як інструмент координації дій державних інституцій у сфері безпеки, що поєднує політичні, військові, економічні та інформаційні ресурси для досягнення національних цілей. Ф. Гайек (Philip Hayek) визначає СНБ як «публічну, авторитетну декларацію» держави про наміри досягнення безпекових цілей, підкреслюючи її нормативно-декларативну природу [2]. Р.Б. Дойл (Richard B. Doyle) розглядає СНБ як національний план використання усіх інструментів влади – військових і невійськових – для просування інтересів держави [4, с. 624]. Він диференціює явну (офіційну) і неявну (імпліцитну) стратегії, підкреслюючи, що останню можна ідентифікувати через довгострокове спостереження за діями держави [4, с. 624]. М. Нейл та ін. акцентують на координаційній ролі СНБ у публічному управлінні, зокрема – у взаємодії між міністерствами,

Кабінетом міністрів, Президентом, міжнародними організаціями тощо [5, с. 2]. Д. Б. Бартолом'ю-молодший (J. Voone Bartholomees, Jr.) класифікує стратегії як декларативні, реальні та ідеальні, а також пропонує типологію за моделлю виконання: послідовну, одночасну та кумулятивну. Він також виділяє ієрархічну модель: від загальнонаціональної до оперативної стратегії [1, с. 17–19]. Р.Б. Дойл підкреслює ієрархічну логіку стратегічного планування: Стратегія національної безпеки має координувати інші галузеві стратегії, а не складатися з їх випадкової сукупності [4, с. 626]. Американський досвід свідчить про використання СНБ як фундаменту системи стратегічного управління, яка враховує зміну середовища та потребує регулярного коригування через інституційні механізми (наприклад, щорічне звернення Президента) [10, с. 7].

Президент, в узагальненому вимірі притаманних цій посаді повноважень, здійснює нагляд за розробкою політики і стратегії національної безпеки, а також приймає остаточні рішення з питань національної безпеки, зокрема, щодо політики національної безпеки та реалізації стратегії національної безпеки. Якщо на розгляд голови держави представлені конкуруючі або розбіжні аналітичні висновки, а члени РНБ, або, еквівалентного цій структурі, органу, не можуть дійти згоди щодо прийняття конкретного рішення, президент часто виступає в ролі арбітра. Виконавча роль найчастіше забезпечується радником з питань національної безпеки, який «може відігравати ключову роль у централізації процесу прийняття рішень, розробці оцінок загроз, наданні порад з питань національної безпеки, імплементації політичних рішень і нагляду». Радник з питань національної безпеки потребує доступу до якомога ширшого кола джерел інформації, розвідувальних даних та аналітичних матеріалів. Міністерства закордонних справ, оборони, внутрішніх справ і фінансів відіграють важливу роль у розробці та впровадженні політики національної безпеки та стратегій її забезпечення. Міністри, які очолюють дані міністерства, беруть участь у засіданнях Ради національної безпеки, а посадові особи міністерств тісно співпрацюють з відповідними партнерами для обміну інформацією та реалізації політики. Міністерства також повинні бути зобов'язані брати участь в оцінці рішень, розроблених у процесі прийняття та імплементації політики, формулюванні висновків щодо результативності даних рішень. [3, с. 55]. За розробку СНБ в структурі державних органів США відповідальною є Рада національної безпеки (РНБ), персонал якої (Виконавчий секретаріат) налічує 225 осіб та функціонує під керівництвом радника президента з питань національної безпеки. [4, с. 626] РНБ на чолі з радником [Президента] з питань національної безпеки, розробляє СНБ, використовуючи систему комітетів і міжвідомчий процес. [4, с. 624].

Висновки. У межах дослідження розкрито ключові категорії та особливості стратегічного планування у США, які мають практичну цінність для вдосконалення вітчизняної системи. Зокрема, чітко визначено термінологію: політика національної безпеки розглядається як системний аналіз стратегічних загроз із метою їх нейтралізації, а стратегія національної безпеки — як комплексний урядовий план із нормативним підґрунтям для реалізації цієї політики. СНБ відіграє ключову роль в інтеграції та координації діяльності суб'єктів національної безпеки, регулює ролі й порядок прийняття рішень у кризових ситуаціях, умови застосування сил безпеки, а також механізми співпраці в регіональних і міжнародних операціях. Визначено багатогранність стратегічних документів як моделей публічного управління, що відображають політичні цілі, позиції уряду та планові категорії, а також принципи ієрархії нормативних актів і вимоги до законодавчої бази для ефективної СНБ. Окреслено роль основних суб'єктів у процесі створення СНБ, зокрема через Раду національної безпеки та міжвідомчі комітети, підкреслено значення парламентського контролю й оцінки ресурсного забезпечення стратегії. Виявлені недоліки американських стратегічних документів також заслуговують уваги. Досвід США варто адаптувати в Україні, унормувавши методологічні, правові

та організаційні основи, суб'єктів, форми, терміни ієрархію та взаємозв'язок документів, а також механізми контролю та оцінки виконання. На сучасному етапі розвитку системи національної безпеки України важливо забезпечити гнучке коригування стратегічних документів відповідно до динаміки безпекового середовища, пріоритетів державної політики та завдань суб'єктів державного управління.

Список використаних джерел

1. J. Boone Bartholomees, Jr., A SURVEY OF THE THEORY OF STRATEGY, THEORY OF WAR AND STRATEGY, Strategic Studies Institute, US Army War College (2010), с. 13-43, URL: <http://www.jstor.com/stable/resrep12114.5>.
2. Hayek, Philip. «THE NATIONAL SECURITY STRATEGY AS A GENRE: DYNAMIC AND ADAPTABLE OR CONSTRAINING CREATIVITY?» Æther: A Journal of Strategic Airpower & Spacepower, vol. 1, no. 3, 2022, pp. 40–48. JSTOR, <https://www.jstor.org/stable/48681609>. Accessed 4 Feb. 2025.
3. Boucher, A., & England, M. (2009). National Security Policies and Strategies: A Note on Current Practice. In Security Sector Reform: Thematic Literature Review on Best Practices and Lessons Learned (pp. 51–64). Stimson Center. <http://www.jstor.org/stable/resrep10979.7>.
4. Doyle, Richard B. «The U.S. National Security Strategy: Policy, Process, Problems. Public Administration Review 67, no.4 (2007): 624–29. <http://www.jstor.org/stable/4624613>.
5. Chuter, David. 2007. «From Threats to Tasks: Making and Implementing National Security Policy.», Journal of Security Sector Management 5, no. 2 (October): 1–19.
6. Neill, M., Taliaferro, A. C., Tillman, M. E., Morgan, G. D., & Hinkle, W. P. (2017). Defense Policy and Strategy. In Defense Governance and Management: Improving the Defense Management Capabilities of Foreign Defense Institutions (pp. 1–22). Institute for Defense Analyses. <http://www.jstor.org/stable/resrep22899.4>.
7. Дудко І., Рада національної безпеки в системі зовнішньої політики США. Політичний менеджмент, 2006, № 2, С. 156–166.
8. Гордієнко С. Г., Доронін І. М., Стратегічне планування у сфері державної безпеки як прикладна проблема. Інформація і право, 2023, № 1 (44), С. 168-176.
9. Мосейко А. Г., Негодченко В. О., Досвід Сполучених штатів Америки щодо публічного адміністрування в сфері національної безпеки. Право і суспільство. 2019, № 4, С. 323–329.
10. Сурков О. А., Саганюк Ф. В., Мірошниченко В. Я., Досвід формування стратегічних документів США в секторі безпеки, Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Київ, 2016, С. 6-11.

References

1. J. Boone Bartholomees, Jr., A SURVEY OF THE THEORY OF STRATEGY, THEORY OF WAR AND STRATEGY, Strategic Studies Institute, US Army War College (2010), с. 13-43, URL: <http://www.jstor.com/stable/resrep12114.5>. [in English].
2. Hayek, Philip. «THE NATIONAL SECURITY STRATEGY AS A GENRE: DYNAMIC AND ADAPTABLE OR CONSTRAINING CREATIVITY?» Æther: A Journal of Strategic Airpower & Spacepower, vol. 1, no. 3, 2022, pp. 40–48. JSTOR, <https://www.jstor.org/stable/48681609>. Accessed 4 Feb. 2025. [in English].
3. Boucher, A., & England, M. (2009). National Security Policies and Strategies: A Note on Current Practice. In Security Sector Reform: Thematic Literature Review on Best Practices and Lessons Learned (pp. 51–64). Stimson Center. <http://www.jstor.org/stable/resrep10979.7>. [in English].

4. Doyle, Richard B. «The U.S. National Security Strategy: Policy, Process, Problems. Public Administration Review 67, no.4 (2007): 624–29. <http://www.jstor.org/stable/4624613>. [in English].
5. Chuter, David. 2007. «From Threats to Tasks: Making and Implementing National Security Policy.», Journal of Security Sector Management 5, no. 2 (October): 1–19. [in English].
6. Neill, M., Taliaferro, A. C., Tillman, M. E., Morgan, G. D., & Hinkle, W. P. (2017). Defense Policy and Strategy. In Defense Governance and Management: Improving the Defense Management Capabilities of Foreign Defense Institutions (pp. 1–22). Institute for Defense Analyses. <http://www.jstor.org/stable/resrep22899.4>. [in English].
7. Dudko, I. (2006). Rada natsionalnoi bezpeky v systemi zovnishnoi polityky SShA [The National Security Council in the US foreign policy system]. Politychnyi menedzhment, 2, 156–166. [in Ukrainian].
8. Hordiienko, S. H. Doronin, I. M. (2023). Stratehichne planuvannia u sferi derzhavnoi bezpeky yak prykladna problema [Strategic planning in the field of state security as an applied problem]. Informatsiia i pravo, 1 (44): 168-176. [in Ukrainian].
9. Moseiko, A. H. Nehodchenko, V. O. (2019). Dosvid Spoluchenykh shtativ Ameryky shchodo publichnoho administruvannia v sferi natsionalnoi bezpeky [The experience of the United States of America in public administration in the field of national security]. Pravo i suspilstvo. 4, 323–329. [in Ukrainian].
10. Surkov, O. A. Sahaniuk, F. V. Miroshnychenko, V. Ia. (2016). Dosvid formuvannia stratehichnykh dokumentiv SShA v sektori bezpeky [Experience in forming US strategic documents in the security sector]. Tsentr voienno-stratehichnykh doslidzhen Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho, Kyiv, 6-11. [in Ukrainian].